

Kamieniec jest wsią w dolinie Dramy, w gminie Zbrosławice, wzmiankowaną w dokumencie z 1305 r. Jednak z terenem dzisiejszego Kamieńca związane jest najstarsze osadnictwo na Ziemi Bytomskiej, bowiem na wzgórzu nad Dramą nad wschodnim brzegiem zalewu odkryto ślady osady kultury łużyckiej i gród wczesnośredniowieczny (VII-IX w.).

Według tradycji wieś założyli templariusze (co jednak należy włożyć między bajki). Wiadomo, że w XV-XVI w. dobra kamienieckie należały do morawskiej rodziny Kokorzów. Potem wśród właścicieli wymieniana się m.in. Grbicza, von Löwencrona, von Verdugo, Rudolfa hr. Sobka, Erdmanna von Rederna, rodzinę Strachwitzów i zu Stolberg-Stolberg. Od czasów von Strachwitzów dobra kamienieckie tworzyły rozległe dominium, obejmujące również Boniowice, Łubki, Księży Las, Nieradę i Ziemięcice. Inwentarz z poł. XIX w. wymienia w Kamieńcu m. in. cegielnię, 4 wapienniki, 7 młynów wodnych i gorzelnię.

Po podziale Górnego Śląska Kamieniec pozostał w Niemczech, należąc do powiatu gliwickiego, aż do reformy administracyjnej w 1975 r. W l. 1972-77 był samodzielną gminą, włączoną później do gminy Zbrosławice. Od 1999 r. jest w powiecie tarnogórskim.

Najstarszym zabytkiem Kamieńca jest późnogotycki kościół parafialny Św. Jana Chrzciela z 1413 r., przebudowany w l. 1860-70, odnowiony w 1936 r. W l. 1570-1629 był w rękach protestantów. Kościół zbudowano z kamienia i cegły, do nawy przylega kaplica na planie koła, pod którą mieści się krypta rodziny Strachwitzów. W wyposażeniu kościoła znajduje się barokowa chrzcielnica kamienna (XVIII w.), XVII-wieczne obrazy i renesansowy nagrobek dzieci von Sedlnickich (ok. 1583 r.). W murze kościelnym mieści się kilka kapliczek z 1936 r. i neogotycki Ogrójec (1912 r.). Z kościołem sąsiaduje cmentarz parafialny.

Drugim cennym obiektem Kamieńca jest zespół pałacowy, obecnie jedno z sanatoriów Ośrodka Rehabilitacyjno-Leczniczego dla Dzieci i z tego powodu niedostępny. Należy do niego późnobarokowy pałac z pocz. XVIII w., zbudowany przez Löwencronów na fundamentach dawnego zamku Kokorzów (z przełomu XV i XVI w.). Strachwitzowie dokonali w l. 1872-73 jego przebudowy w stylu neorenesansowym (manierystycznym), z kolei hr. zu Stolberg-Stolberg w 1910 r. nadali mu kostium neobarokowy i taki wystrój wnętrz. W narożniku płn.-zach. wznosi się wieża kryta baniastym hełmem, od płn.-wsch. w 1910 r. dobudowano kaplicę pałacową, która do dziś wzbudza zachwyt kształtem architektonicznym, portalem wejściowym, a także wnętrzem zdobionym sztukateriami z ornamentem regencyjnym, wielobarwną marmurową posadzką i neorokokowym ołtarzem, znajdującym się obecnie w kościele w Kamieńcu. Podobnie podziw wzbudzają wnętrza pałacu – sień, sklepiona kolebkowo z lunetami, neorenesansowa jadalnia,

sala balowa, biblioteka z oryginalnymi sklepieniami, posadzkami, boazeriami oraz kamiennymi kominkami. W sieni na parterze zobaczyć można „antyczny” sarkofag z płaskorzeźbionymi scenami winobrania. Natomiast w holu na piętrze znajduje się marmurowa rzeźba w formie czary, na której przedstawiono walkę mitologicznych postaci.

Na elewacji wsch. znajduje się XVI-wieczny podwójny kartusz herbowy z inskrypcją: KOKORZ Z KAMENCZE KATERZINA Z KINGSFELD. Na elewacji zach. wmurowany kartusz herbowy Löwencronów, datowany na 1720 r. z inicjałami M.S.V.L (Martin von Löwencron).

Do pałacu przylega 6 ha parku krajobrazowego z końca XVIII w. z ciekawym drzewostanem (tulipanowiec amerykański o obw. 423 cm, młorząb dwuklapkowy chiński, 3 sosny wejmutki, dąb kaukaski, żywotnik olbrzymi, buki odmian purpurowej i zwisającej oraz inne). W kilku miejscach parku bujnie rozwijają się bluszcz pospolity. Od wschodu sąsiaduje ze wzgórzem pałacowym tzw. „Mysia Wieża”, kamienna sztuczna ruina zbudowana przez Strachwitzów w 1887 r. na wcześniejszych murach dawnego zamku Kokoszów, bowiem najnowsze badania archeologiczne odkryły w niej średniowieczną latrynę i pozostałości ogrzewania podłogowego (hypocaustum) z XV-XVI w. Do zespołu pałacowego należy także dawny budynek zarządu dóbr przy ul. Wiejskiej, neobarokowy z 1909 r. (obecnie budynek mieszkalny pracowników sanatorium).

Edward Wieczorek

LITERATURA:

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, tom VI, zeszyt 5, Powiat gliwicki, Warszawa 1966, s. 28

Kloss E., Rode H., Stepf W., Eberle H., Die Bau- und Kunstdenkmäler des Kreises Tost-Gleiwitz. Wrocław 1943, s. 71

Kłos Leonard, Wieczorek Edward, Bytom i Wyżyna Miechowicka, przyroda i zabytki, Bytom 2002, s. 79

**XXXV WARSZTATY PRZEWODNICKIE
ZAMKI I PAŁACE ZIEMI GLIWICKIEJ**

KAMIENIEC